

Andra roten, tomt 44

Kvarteret Sidenvävaren

Elfte roten 1637–57v

Vallgatan 6, Magasinsgatan 13

Första roten 1657h–70

Mäster Benedicht Alers, skomakare

1666–75, änkan 1677–76, 1 tomt Gustavi 1670–76

Mäster Benedict Alers skomakare (död 30.10.1676) bodde redan 1638 i Göteborg, först hos svärfadern *stadskontrollören Luloff Stidden* (bosatt 6.14, Kronobag., begr. Chr 3.7.1639), sedan i en gård på västra sidan Korsgatan (4.37), som han sålde 1666, när han flyttade hit.

Benedict Alers hade i juli 1650 på sin hustrus syster *Elsebe Stiddens* vägnar för rådhusrätten instämt *Tönnes Weell*, som skulle ha angripit *Elsebe Stidden* till äran. Tönnes berättade, att han första gången haft sin vilja med denna Benedicts svägerska i sistlidna Jul, den andra gången den 22 april. Han sade, att han haft i sinnet att äkta och ära henne. M Benedict framvisade för rätten att Tönnes i februari med egen hand skrivit, att han om hans svägerska inte visste annat än ära och gott. (Det står aldrig, vad svägerskan hade beskjyllts för av Tönnes.)

Mäster Benedicts svägerska svarade vid sin själs salighet, att hon var oskyldig till det hon beskjylldes för. Tönnes Weel tillfrågades av Rätten, om han kunde framdraga några vittnen. Svar: Nej.

I injuriansaken mellan Mäster Benedicts Alers och Tönnes Weell förklarade rätten: Alldenstund Tönnes Weell hade beskjyllt Elsebe Stidden för att ha besovit henne, bekänt detta offentligt inför rätten, trots att han egenhändigt hade underskrivit, att han inte visste annat än ära och gott med henne. För sådana äreröriga ord dömdes Tönnes efter det 30 Kap. Rådstugubalken att böta 60 mark smt.

Elsebe gifte sig 20.8.1650 med *Lucas Geris*.

Den 29.7.1650 framkom det att *Carl Woltersson Ketring* hade bl.a. offentligen inför rätten sagt till åldermannen M Benedict Alers, ”att han alle redlige gesäller, där med ähran fortkomma ville, uti 3 eller 4 år haver sökt nedertrycka”. Nästa rättegångsdag skulle hela ämbetet och gesällerna uppkallas. Svaranden skulle till dess förbliva i arrest.

Uti saken mellan åldermannen för skomakarna Mäster Benedict contra Carl Woltersson förklarade sig rådhusrätten den 3.9.1650: alldenstund Carl Woltersson hade föraktat och förkastat sin förman åldermannen Benedict Alers och sagt, att han undertrycker alla unga ärliga gesäller, som ville slå sig ned här, vilket Carl Wolters inte hade kunnat bevisa (att Mäster Benedicts gjorde så) dömdes han till 12 m smt böter att giva till lådan.

Underrätten dömde den 21.3.1655 *Mäster Benedict Adler (Allers)* för att han anfallit och slagit *Petter Jacobsson Pitzermakare* (-stickare), ”så att han blivit blå, som av själva åkomman är ögonskenligt och Mäster Benedicht själv icke kan förneka, efter det 9 Cap smt B med vilja under

12 m smt penningböter”. Om sedan Mäster Benedicht hade bemötts av några skällsord av Peter Jacobsson, som han nu hade besvärat sig över, skulle han söka honom därom med goda bevis.

Detta skedde också, när Benedict skomakare den 26.3.1655 vid kämnärsrätten anklagade Peter Jacobsson Pitzermakare för att i samkväm i *Hans Horns* hus ha skällt honom. Han åberopade han Hans Horns, *Samuel Lomans* och *Sören Kierrulfs* skriftliga vittnesbörd. Pitzermakaren kunde icke bevisa sin motanklagelse, att Benedict skomakare hade skällt honom. Parterna förlikades sålunda att Benedict skomakare hade på det att Peter Jacobsson offentligen avbedit sitt brott och bekänt, att han om skomakaren inte visste annat än ära och gott, låtit sin anklagelse falla och förlåtit Peter.

Sommaren 1667 var det stort tumult mellan Benedict Alers gesäller och ett par garnisonssoldater *Olof i Lindås* och *Peder Engelbrektsson*. *Handskmakaregesällen Peder Larsson* berättade den 5 juli, att slagsmålet hade börjat för att skomakaregesällerna körde ut honom ur huset, därför att de inte tillät honom att utanför Benedict Alers husdörr sitta i deras lag, vilket förtröt honom. Till hjälp mot skomakaregesällerna tillkallade han soldaterna *Peder Engelbrektsson* och *Lars i Tofta* men inte *Olof i Lindås*. De lovade omedelbart att hjälpa honom. För den skull gick de först med honom till *Anders Grubb*, där de allesammans drack ett stop öl. När detta av uträttat bad soldaterna honom, att han skulle utmana gesällerna, och när de omsider kom löpandes efter honom vid *hustru Clara stenhuggares* hörne (2.41 el 40?), begyntes slagsmålet, Enligt kronobagaren *Joakim Markus* slog en av soldaterna först till och den ene av dem drog sin värja. Mäster Benedict Alers berättade, att när han kom ut på gatan, såg han parterna ”gruvligen tumultera, och då var redan skomakaregesällen *Carl Persson* överallt blodig, den ene soldaten hade en värja och den andre en såång, den honom omsider av *Robert Niis* blev ifråntagen”. *Garnisonsarbetaren Daniel Sager* vittnade, att soldaternas skador hade gjorts med stenar. *Per Engelbrektsson* hade tvenne sår, ett vid ögat och ett vid näsan, *Olof i Lindås* hade fyra sår i huvudet och det femte på munnen, *Carl Persson* hade ett sår i huvudet och hattmakaregesällen *Sven Joensson* var skadad i handen. – Alla gesällerna fick böta, även uppvigglaren *Peder Larsson* handskmakaregesäll, 12 mark styck för varje sår. Soldaterna skulle dömas av krigsrätt.

Vid överrätten samma år klagade Benedict Alers över att (hans gamle trätobroder, se ovan 1650) *Carl Woltersson* två gånger hade brukat injurier hemma hos Alers, *Carl Spanier* intygade, att *Carl Woltersson* för något mer än åtta dagar sedan hade besökt honom i hans hus och när de åt frukost tillsammans berättade *Woltersson*, hur både den ”gamle och den unge” (förståendes därmed Alers och hans son) hade varit på honom och hur *Woltersson* hos Alers hade yrkat på ”ämbetets privilegiers handhavande”. När *Woltersson* berättade detta, slog han den kniv han använde vid måltiden i bordet och sade att han skulle trokna??? eller betala antingen den unge eller den gamle. om han icke fick vara i fred för dem och bad *Spanier* varna dem för detta. Några dagar därefter, då *Carl Spanier* besökte Allers, så bar Allers honom att gå till *Carl Woltersson* och fråga honom, varför han förtörnades och, vad han hade emot Alers.

Spanier gjorde Alers till viljes och fick av *Woltersson* svaret, att han hade betalat Alers det han var skyldig honom och hade ändock pengar kvar och sade ånyo att han skulle hämnas antingen på Alers eller hans son, om han inte fick vara i fred. *Carl Woltersson* påstod, att Alers hade följt honom ut på gatan i akt och mening att slå honom, som hans rivna kläder skulle bevisa: Alers skulle inte ha vågat överfalla *Woltersson* i hans eget hus.

Mot *Ingeborg Pedersdotter*, som skulle vittna på begäran av Alers hade *Carl Woltersson* att anföra, att hon var en löscker piga, som hade övergivit sin fästman och antagit en annan friare i stället.

Benedict hade tillåtit henne att dansa hos honom nattetid med gesällerna. Pigan försvarade sig med, att hon hade fått ett ärligt avsked från sin tjänst i Truls Torstenssons sterbhus ”wähl och redeligen vara avskild från sin förra fästman och med äran inlåtit sig med den andre, en skomakaregesäll Henrik Meng”. *Henrik Meng* förklarade sig ha erbjudit Ingeborg äktenskap ”såsom den om vilken han intet annat än gott och ärligt försport haver”. Carl Woltersson förmanades att söka förlikning genom avbön hos Benedict Alers så framt han icke ville undergå en dom, varmed hans heder kunde lida men.

Benedict Alers avled den 30.10.1676, 68 år gammal. Hans Änka *Elisabeth* sålde gården för 280 rdr courant till

apotekaren Petter Neresius,

som uppbjöd köpet första gången den 7.3.1678: huseköpspengar betalade Neresius den 11 mars med sex daler. När Neresius fick fasta den 25.4.1678 sades gården ligga på Magasinsgatan mellan Simon Simonssons gård å norra och Berge åkares gård å södra sidan. Märkligt nog kallas gården ”Johan von Akerns gård” i tomtöreslängderna 1679–81 Petter Neresius hade 10.5.1676 gift sig med *Anna Offerman*, änka efter *Johan von Akern* (begr. Chr 7.5.1672).

Åbo var

skepparen Fredrik Johansson

som 1681 betalade bakugnspengar för gården. På grund av bristen på tomtöreslängder och andra längder efter 1681 vet man inte, när Fredrik Johansson flyttade härifrån.

1696 *Henrik Sylvius* (begr. D 7.4.1709)

Han anklagade 1670 *Erik Flints hustru Anna Ottedotter* för att vara orsak till att en dyrbar ”knyttning” (spets) som han vid sitt bröllop lånat till sin brud av *Lorentz Goos* änka, hade förkommit. Han hade måst ersätta den med tio dubbla plåtar. *Anna Jönsdotter* hade på åtskilliga ställen i staden låtit utbjuda ”knyttningen” genom hustru *Gesa Kåtesdotter*. ”Knyttningen” hade inte efter lag utlysts som hade bort ske av den som hittat henne. Henrik Sylvius erhöll löfte att utan betalning få återtaga ”knyttningen”.

I ett dokument som långt senare, nämligen i början av 1707, intages bland magistratens handlingar skriver *Laurent Böker* ”civ. Goteb. Secretarius”) den 22.2.1677 med anledning *organisten vid Gustavi kyrka Georg Daniel Meyers* dödliga avgång om att man slutit kontrakt med ”erlig och konstrike Henrik Sylvius, som nu en tid bortåt sig här i staden uppehållit”. Att dokumentet omtalas så sent berodde på att Henrik Sylvius på grund av sin höga ålderdom sökte löneförhöjning. Hans lön hade fr.o.m. 6.10.1684 förbättrats med 100 d smt.

Henrik Sylvius hustru klagade 28.10.1680 att hon blev ”inquirerad” i sitt stolrum i kyrkan av sal *Olai Forselii* döttrar. Stolrummet överläts den 19.4.1705 till madame *Cecilia Printz* för hennes dotter *Johanna Printz*.

Den 2.3.1685 förliktes *skomakaren Henrik Jacobsson* och organisten Henrik Sylvius efter slagsmål på gatan, Sylvius fick böta.

År 1688 fick Henrik Sylvius stå till svars för att han söndagen den 17 juni tillsammans med *Johan Valck och borgmästarens bokhållare Berendt Andersson* under aftonsången hade begått sabbatsbrott utanför staden med skjutande med sex stycken. Sylvius tog Albrecht v Akern till vittne till att de tillsammans hade bevistat aftonsången uppe i Ekeskogen, som förrättats av arbetssolda-

ternas präst. Sedan hade de rott ut till Ramberget och anslutit sig till övriga personer, som hade inviterats till "collation" av *Erik Nilsson i Borrvik* (sedermera känd som *brukspatron Erik Borgström*). När de två grupperna möttes drack med varandra en eller annan gång ("En gång eller annan"), och sedan kom de i lag tillsammans, inresandes emot aftonen före bommarnas tillslutning. De först utresta – bl.a. *Benedictus Fistulator*, *Carl Orioth* och *Nicolaus Åhrling* – sökte före aftonsången "utro på Plaitzir åt Gambla staden men blevo i bommen förmenta klockan halv till tre, Då aftonsången ändades for de ut med båt för att förlusta sig men ingen yppighet med tornering eller annat utan endast på rolighet."

Svarandena frikändes men varnades "att de hädanefter se sig bättre före och Kungl. Maj:ts Placat om Sabbatsbrott samt den nye kyrkolagen sig efterrätta, och ingen om söndagar eller andra stora fäster och Bönedagar understå sig att någon resa företaga eller utpasserande före än klockan fyra eftermiddagen" – när skulle de hårt arbetande göteborgarna roa sig om inte på söndagarna?

Den 14.12.1693 (EIIa:9) begärde Henrik Sylvius att befrias från omvårdnaden av herr *Olof Ströms* två små omyndiga barn., som han antagit i samband med att han för två år sedan åtog sig att bruka en gård som sal *rådsförvanten Arfwed Gudmundsson* haft i Utby. Det var *häradshövdingen Anders Ollenberg*, som bett för barnen. Barnen blev för kostsamma för Sylvius, som till barnens underhåll t.o.m. hade måst offra den säd, som var avsedd som utsäde nästkommande vår. Sylvius kunde utan förlust av sin egen och sina barns välfärd inte fortsätta.

1695 tvistade *perukmakare Rasmus Stolpenberg* och organisten H Sylvius om en viol de Gamba.

Den 14.12.1696 skriver magistraten (Ba:1): "I anseende till den möda och extraordinarie arbete som Henrik Sylvius haft /med/ orgelverkets byggiande och reparerande, hwaröfwer han af kyrkiowärden har skaffat sig bewis, bliffr honom dett huuset förundt, som har varit opbygdt för stora klockans omgiutande, och till 70 d smt har varit werderat, skolandes han för den skull med samma huus eller 70 d smt wara nögd och intet understå sig hedanefter anten sökia något mehra Extra ord. hafde arbete och omaak eller pretendera till kyrkians gravation någon förbättring öfwer det som kyrkians Staat lärer förblefva."

Den 20.12.1698 (EIIa:14) klagade Henrik Sylvius över sina grannar "son föra ett liderligt och mycket syndfullt hus med ogudeligt leverne genom en soldat, som leejer hus där och dottren i huset, som för lättia och lättfärdighet skall där hava kamrater, som intet willia taga sig i tjenst".

Kapellanen Hans Wilhelmsson hade 31.5.1701 (EIIa:16) beskyllt Henrik Sylvius för att på sönd- och helgdagar spela vad psalmer han behagade och lyste samt hasta och skynda, så att han kunde nyttja övriga tiden till sin plaisir. Samma volym innehåller också den 9.1.1700 ett fem sidor av Henrik Sylvius skrivet klagobrev mot kyrkvärden Nils Persson (Sahlgren).

Henrik Sylvius klagade 1704 över tiondepenningen. Sal Sylvius änka säges 1717 äga en liten namnlös krog här.

Jan.–febr. 1707 (EIIa:19): Henrik Sylvius retade sig på att landssoldaten (*Corporalen*) *Lars Nilsson Teller* ville sälja sin gård på Vallgatan till en skomakare för att kunna betala sina kreditorer. Särskilt att "de för min skull gården upstegra, som redan skett är till 150 daler, der han dock icke högre werderat blefwen än för 60 eller 70". Henrik Sylvius hade naborätt. Bl.a. Anders Volckers, Anders Andersson och Anders Brandt värderade den dock till 115 d smt 18.1.1707. Lars Tellers skuld var större än gårdens värde. Den såldes 8.2.1707 till skomakaren Johan Jansson Loos för 135 d smt. Den 4.3.1707 lät organisten Henrik Sylvius (A1a:41) första resan lagbjuda en tomt och gård vid Vallgatan belägen näst intill dess hus, vilket Lars Nilsson Teller försålt till skomaka-

ren Johan Loos, men Sylvius klandrat genom naborätt och inlöst för 135 d smt och en buntröjas av 6 d smt värde i diskretion.

Den 5.4.1709 klagade Henrik Sylvii änka över de mycket slätta villkor, som han lämnat henne i: hon begärde fria klockor och gravställe åt honom.

Bland magistratens registratur för 29.7.1709 (Ba:18) finns ett brev till *Hans Rasch*, där man omtalar att organisten vid Svenska församlingen för en liten tid sedan hade avlidit och att Hans Rasch hade rekommenderats att efterträda honom. Lönen var 300 d smt årligen och betalades på tvenne terminer. ”Der en sådan man behagar antaga private informationer till att lära wackra mäns Barn på Claver och andra instrumenter, så kan han derigenom iemwäl winna någon inkomst.”

En son till organisten Henrik Sylvius, *borgmästaren I Hälsingborg Henrik Sylvius*, begärde 12.10.1717, att hans sal moder måtte njuta fri klockringning. En annan son *Olof Sylvius* kallas 1712 löjtnant, när han lät begrava ett barn i D.

I en restlängd publicerad så sent som 20.10.1727 meddelas att avlidne organisten H Sylvius var skyldig 41 d smt från 1706–09 och hans änka 3 d smt från 1716, vilka pengar ännu inte kunnat utfås av deras son borgmästaren i Hälsingborg.

Åren 1719–1725 ägdes gården av

packhusInspektor Lars Gothén

som först hade varit kassör vid Stora Sjötullen och som 10.5.1705 efterträdde *Nils Millman* efter det han fått avsked.

Den 10.5.1727 pantsattes gården av

skräddaremästare Hans Wiise

och hans hustru *Maria* till Gothén. Efter Wiises död såldes gården på Magasinsgatan av Maria Wiise den 16.3.1730 för 550 d smt till

Borgaren Johan Hindrik Hermansson, död 20.9.1776 (uppbud 6.4.1730)

(1730–45) I mars 1745 vid bou efter hans första hustru *Christina Bryngelsdotter Herenborg*, vars förre man var hökare (*Matthias Eklund*, död 1728) var skulderna högre än tillgångarna (hus och gård på Magasinsgatan med en liten inmurad kittel, 650 daler samt en ödetomt gentemot föregående, köpt från avlidne Fridell arvingar, 229 daler) Johan Henrik Hermansson gifte om sig med *Catharina Dorothea Boustedt*. Om Johan Henrik Hermansson se 9.8, där han var bosatt från 1755. Gården på Magasinsgatan köptes senare av

Skräddaremästare Petter Lundgren

ägare 1751–82. Den ärvdes 1782 av

Skräddare Clement Malmström, Tillsammans med sin hustru *Brita Sophia Lundgren* pantsatte Clement Malmström den 20.7.1782 gården till *konvojkommisarie Johan Christian Selle* (grannar var hovslagaren Meijer i norr och järnhandlare Bronander i söder) Hyresgäster var 1785 skomakare *Petter Bolin* och 1786 hökaren *Magnus Öhnström*, ibm *svärdfejare Frantz Götinger* och hökaren *Lars Öhrnquist*. På grund av skulden till Selle såldes hus och gård på auktion den 8.12.1789 för 868:32 rdr specie.

till

Snickaremästare Lars Fuhrman (uppbud 21.12.1789 Om honom se 2.43)

Gården hade värderats den 7.11.1789 till 1 100 rdr specie och bestod av ett husgytter: en gammal byggnad åt gatan, sammanhängande med två nyare åt gården, alla tegeltäckta med bräder därunder och uppförda på en stor, rymlig och till vidare nybyggnad tjänlig tomt. I det gamla huset fanns en hökarebod och en ”stufwa” i undre våningen åt gatan och tre rum, likaledes vettande åt gatan i den övre, den ”nyare byggningen thernäst intill har kök, stufwa och en liten kammare under och tvenne rum och kök ovanpå. Och enteligen innehåller then tredje åbyggningen uti hwarje af dess twänne våningar ett kök och twänne kamrar. Nog behollne kakelugnar finnas i rummen och spisar i köken, äfvensom åt gården är ett afträdeshus och en vedbod. Sistnämnde våningshus åt gården äro oklädda och oanstrukne men gamla huset är Rödfärgat.”

Fuhrman byggde efter branden 1804 genom *byggmästare Bernt Eriksson* ett envåningsstenhus, som han 1808 sålde till *järnbärare Anders Stenberg* (uppbud 5.9.1808)

Bleckslagaremästare Petter Pettersson, död 8.8.1834. Ägde (Berg II:9–10, 53) stenhus och tomt 2.44, Magasinsgatan, värderat 1 600 rdr banco samt ödetomten nr 2.43 näst intill (uppbud 24.2.1823) samt ett envånings trähus vid Kallebäcksbro. Gift med *Brita Catarina Stenberg*, död 29.2.1825 (bou 27.1.1826).

Senare uppbud av 2.43–44

bleckslagare Carl Fredrik Martins	20.2.1837
farm kand Carl Fredrik Martens m fl	21.11.1864
denne (namnet stavat Martén) m fl	30.10.1865

Senare uppbud av 2.44

bleckslagare F L Svensson	11.3.1867
handl Andreas Jonsson	13.6.1860